

וקלחום. וירדו וקאו לקם
ללשבת הגזית, לקרות את שמע.

פרק חמישי

משנה א'
אמר להם המקנה: ברכו ברכה אמת! וטן ברכו,
קראו עשרת הדברים, שמע, וקיה אם שמע, ויאמר.
ברכו את העם שלש ברכות: אמת ויציב, ועבודה,
וברכת להנים. ובשבת מוסיפין ברכה אמת למשקר
היוצא.

משנה ב'
באו וקמדו על מעלות האולם. ... וברכו את
העם ברכה אמת, אלא שבמדינה אומרים אותה
שלש ברכות, ובמקדש ברכה אמת. במקדש היו
אומרים את השם ככתבו, ובמדינה ככנויו. במקדינה
הפניהם נושאים את פניהם ודיהם כנגד כתפותיהם,
ובמקדש על גבי ראשיהו, חוץ מכהן גדול, שאינו
מגביה את ידיו למעלה מן הציץ.

ספר האילן, חלק ג' עין - מהנורא ר"ק פא

כז והמצוה השש ועשרים, הצווי שנצטוו
לשום⁵⁶ לחם הפנים לפני ה' תמיד, והוא
אמרו יתעלה ונתת על השלחן לחם פנים לפני
תמיד⁵⁷. וכבר ידעת לשון התורה⁵⁸ בשימת
לחם חדש כל שבת, ושיהא עמו לבונה⁵⁹,
ויאכל הכהן מה שנעשה בשבת הקודמת⁶⁰.

כז והמצוה השש ועשרים, הצווי שנצטוו
הכהנים לברך את ישראל בכל יום⁵⁶, והוא
אמרו יתעלה כה תברכו את בני ישראל אמור
להם⁵⁷. וכבר נתבאר דיני מצוה זו בפרק
האחרון דמגלה⁵⁸ ותענית⁵⁹ ובשבועי דמסכת
שוטה⁶⁰.

כז והמצוה החמש ועשרים, הצווי שנצטוו
הכהנים להדליק הנרות⁴⁵ תמיד לפני ה',
והוא אמרו יתעלה באהל מועד מחוץ לפרכת
אשר על העדת יערוך אתו אהרן ובניו⁴⁶.
וזו היא מצוה הטבת הנרות⁴⁷. וכבר נתבאר
כל דיני מצוה זו בשמיני דמנחות⁴⁸ וראשון
דיומא⁴⁹ ובמסומות במסכת תמיד⁵⁰.

הלכות תפלה וברכת כהנים

יש בכללן שתי מצוות עשה: אחת - לעבד את יי בתפלה בכל יום; שניה - לברך כהנים את ישראל בכל יום.
ובאור שתי מצוות אלו בפרקים אלו.

פרק ארבעה עשר

פרק ראשון

א בשחרית, במוסף ובנעילה הפניהם נושאים את
פניהם; אבל במנחה אין נושאים פניהם, מפני שבמנחה
קבר סעודו כל העם, ושמא שתו הפניהם יין, ושכור
אסור בנשיאת פנים. ואפלו ביום התענית אין נושאים
פניהם במנחה, גורה מנחה שלתענית מפני מנחה שלקבל
יום.

א מצוה עשה להתפלל בכל יום, שנאמר: "ועבדתם את
יי אלהיכם" (שמות כ"ט); מפני השמועה למדו שיעבדוה' זו
- היא תפלה. ונאמר: "וילעבדו כל לבבכם" (דברים י"ג);
אמרו חכמים: אי זו היא עבודה שכלב? זו תפלה. ואין
מגזן התפלות מן התורה, ולא משנה התפלה הזאת מן
התורה, ואין לתפלה זמן קבוע מן התורה, ב ולפיכך
נשים ועבדים תכבדו בתפלה, לפי שהיא מצוה עשה שלא
הזמן גרמה.

ב כיצד היא נשיאת פנים בגבולין? בעת שהגיע שליח
צבור ליעבדוה', כשיאמר רצה', כל הפניהם העומדין
בבית הכנסת נצטרין ממקומן והולכין ועולין לדוכן.

א לא חייב מצוה זו כף הוא: שיהא אדם מתפלל ומתחנן
בכל יום ומגיד שכחו של הקדוש ברוך הוא, ואחר כך
שואל ברכו שהוא צריך להם בבקשה ובתחנה, ואחר כך
נותן שבת והודיה ליי על הטובה שהשפיע לו - כל אחד
ואחד כפי פחו:

ג כיצד ברכת כהנים במקדש? הפניהם עולין לדוכן
אחר שישלימו עבודת תמיד שלשחר, ומגביהין דיהם
למעלה על גבי ראשיהו ואצבעותיהן פשוטות, חוץ
מכהן גדול, שאין מגביה דיו למעלה מן הציץ, ואחד
מקרא אותן מלה מלה בדרך שעושין בגבולין, עד
שישלימו שלשת הפסוקים. ואין העם עוזבין אתר כל
פסוק, אלא עושין אותה במקדש ברכה אמת,
וכשישלימו - כל העם עוזבין ברוך יי אלהי ישראל מן
העולם ועד העולם.

א אם היה רגיל, מרבה בתחנה ובקשה; ואם היה צר
שפתים, מדבר כפי יקלו ובכל עת שירצה. וכן מגזן
התפלות - כל אחד ואחד כפי יקלתו: יש שמתפלל פעם
אחת ביום, ויש שמתפלל פעמים הרבה. והכל היו
מתפללין נכח המקדש בכל מקום שהיה. וכן היה הדבר
תמיד, ממש שהרגו עד עזרא.

ד ואומרים את השם ככתבו, והוא דבר הנקנה מיד ה'
ואי ה"א, וזה הוא השם הפגוש האמור בכל מקום.
ובמדינה אומרים אותו ככנויו, והוא אל"ף דאל נרין
יו"ד, שאין מוסיפין את השם ככתבו אלא במקדש בלבד.

דינו כף, צמדו ותקנו להם שמונה עשרה ברכות על
הסדר:

אין לומר שמחוייבת היא (- המצוה) בשעת תפילה, שהרי תפילה -
דרבנן. ואפילו לדברי הרמב"ם שתפילה דאורייתא, תפילה בציבור נראה
שאינה אלא דרבנן, ונשיאת כפים אינה אלא בעשרה⁶¹, ואם כן אין לומר
שיש לה שייכות עם התפילה מן התורה... וכיון שהאסיפה להתפלל
בציבור לא שמענו מן התורה, עדיין קשה: מתי הוא חיוב נשיאת כפים?
שהרי לא מסתבר לומר שנתחייבו הכהנים והציבור להתאסף לקבל ברכה
מן הכהנים בלי שום עבודה אחרת... [ובכן] לא נתברר לי באיזה אופן
נתחייבה מצוה זו בגבולין.

אין לומר שמחוייבת היא (- המצוה) בשעת תפילה, שהרי תפילה -
דרבנן. ואפילו לדברי הרמב"ם שתפילה דאורייתא, תפילה בציבור נראה
שאינה אלא דרבנן, ונשיאת כפים אינה אלא בעשרה⁶¹, ואם כן אין לומר
שיש לה שייכות עם התפילה מן התורה... וכיון שהאסיפה להתפלל
בציבור לא שמענו מן התורה, עדיין קשה: מתי הוא חיוב נשיאת כפים?
שהרי לא מסתבר לומר שנתחייבו הכהנים והציבור להתאסף לקבל ברכה
מן הכהנים בלי שום עבודה אחרת... [ובכן] לא נתברר לי באיזה אופן
נתחייבה מצוה זו בגבולין.

ברכת כהנים – במדבר ו', כב-כז

כב וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר.
 כג דַּבֵּר אֶל אֶהֱרֹן וְאֶל בְּנָיו לֵאמֹר:
 כה כֹּה תְבָרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
 אָמֹר לָהֶם:

כד וַיִּשְׁמְרֵד. וַיְבָרְכֵד ה'
 כה וַיִּחַנְד. וַיָּר ה' פָּנָיו אֵלָיִד
 כו וַיִּשֶׂם לָד שְׁלוֹם. וַיִּשָּׂא ה' פָּנָיו אֵלָיִד
 כז וַיִּשְׁמוּ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 וַאֲנִי אֲבָרְכֵם.

יָר ה' פָּנָיו אֵלָיִד – הארת פנים של ה' במקרא

ב תהילים ס"ז, ב אלהים חננו ויברכנו
 ג לדעת בארץ דרךך
 ז ל"א, יז האירה פניד על עבדך
 ד פ', ד אלהים השיבנו
 ח אלהים צבאות השיבנו
 ט ה' אלהים צבאות השיבנו
 קי"ט, קלד פדני מעשק אדם
 קלה פניד האר בעבדך
 דניאל ט', יז ... והאר פניד על מקדשך השמים...

ויחנן – השורש חנ"ן במקרא (מופיע כפועל 78 פעמים)

יט שמות ל"ג, יט וְחַנַּנִּי אֶת אֲשֶׁר אֲחֹן
 נ דברים כ"ח, נ ... לא ישא פנים לזקן
 ב תהילים קכ"ג, ב כן עינינו אל ה' אלהינו עד שיחננו.
 ג חננו ה' חננו כי רב שבענו בוד.

ישא ה' פָּנָיו אֵלָיִד – הנושא את פניו במקרא

כב שמואל ב' ב', כב ... למה אפכה ארצה
 טו איוב י"א, טו כי אז תשא פניד ממום
 כו כ"ב כו כי אז על שדי ותענג
 לב מלכים ב' ט', לב וישא פניו אל החלון ויאמר מי אתי מי.